F
XI
18/d

19951/P

Last leaf belongs
to another work

F. XI
18/d

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICO-PRACTICA,

DE

MEDICATIONE MORBORUM OCULARIUM SINE OPERATIONE MANUALI.

45705

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICO-PRACTICA, DE MEDICATIONE MORBORUM OCULARIUM SINE OPERATIONE MANUALI,

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate RECTORIS MAGNIFICI,

DION. GODEFR. VAN DER KEESSEL,

J. U. D. ET PROFESSORIS JUR. CIV. ORDINARII,

NEC NON

Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI *Conſenſu*,

& Nobiliſſimæ FACULTATIS MEDICÆ *Decreto*,

PRO GRADU DOCTORATUS,

Summisque in MEDICINA Honoribus, ac Privilegiis rite ac legitime conſequendis,

Publicæ ac Solemni Disquiſitioni ſubmittit

FERDINANDUS DEJEAN,

BONNENSIS.

Ad diem 2. *Julii* MDCCLXXIII. *H. L. Q. S.*

Ab hora undecima ad duodecimam.

LUGDUNI BATAVORUM,

APUD SAM. ET JOANN. LUCHTMANS, ET JOANN. HENRIC. VAN DAMME, 1773.

WELLCOME
LIBRARY
INSTITUTE

V I R I S

NOBILISSIMIS AMPLISSIMIS

NATALIUM SPLENDORE,

MUNERUM AMPLITUDINE ILLUSTRIBUS,

INDIÆ ORIENTALIS

BELGICÆ MODERATORIBUS.

VIRI NOBILISSIMI AMPLISSIMI.

Abſit, ut ſexdecim volvendis menſibus orbes elapſi animo meritorum ſemper memori benefacta deleverint, quibus cumulatiſſime auctus, jurabam nullam tam longam temporis moram, nullam tam ingratæ oblivionis injuriam vel leviſſimas nubeculas obducturam.

Quod vivo, quod beatus vivo, quod Palladi Batavæ operam dedi; Veſtram hanc benevolentiam, Veſtrum favorem, Veſtrum munus, agnoſco lubens. Vos! Vos vocavit & impulit, qui auſpicatiſſimum in Indiam Orientalem curſum ante tria luſtra inſtituenti, fortunarum mearum fundamentum poneretis, mihi Propitium Numen, Cui primas, Vobis, Viri Amplissimi! ſecundas gratias habeo, & immortales habebo.

Si memoriam veſtram, quibus copiam de plurimis bene merendi fecit, beneficium in me ignotum ac peregrinum hominem, collatum fortaſſe fugerit (nam animos vere magnos, quodcunque acceperint, ſemper delectat; at iisdem, quæcunque ipſi benefecerint, facilis obrepit oblivio) ecce me hujus infirmitatis (ſi dicenda eſt infirmitas, & non verius generoſa negligentia) monitorem.

Etſi nil habeam, quod tanta veſtra merita æquare poſſit, id tamen conſequor hoc quantumlibet levi

re-

redhoſtimento, quod infame immemoris animi vitium a me quam longiſſime amoveam. Si itaque placide benigneque accipietis hanc meam, quam Nominibus Veſtris Ampliſſimis, ſacram facere audeo, *Diſſertationem* alterum hoc erit mihi beneficium, alter favor, alterum munus.

Quanquam quid poteſt æquius excogitari, quam ea ad Vos redire, a quibus profecta accepi. Chirurgum ad Indiam miſiſtis, inde reverſus & interiora Hippocratici ſtudii penetralia viſendi amore exardens, has meorum laborum in ACADEMIA LEYDENSI exantlatorum primitias, hunc ingenii & qualiscumque induſtriæ fœtum, quem quintus ab hoc annus produxit, ea, qua par eſt veneratione, ad VOS, VIRI AMPLISSIMI! defero.

Plura majora lubentiſſime darem, ſi haberem: ſed neque VOS poſcitis, neque mearum virium eſt. Sola voluntate non diſpliceam; quod meis deëſt viribus, ſupleat Benigniſſimum NUMEN, VOS diu ſer-

vans

vans incolumes; firmum ſit Conſiliis Veſtris in Patriæ commoda vigilantium Præſidium, Domosque Veſtras Omni bonorum genere adaugeat, cumuletque. Ita precatur

VIRI NOBILISSIMI AMPLISSIMI

Devotiſſimus ac Obedientiſſimus

FERDINANDUS DEJEAN.

L. B.

Conſtitueram prius pro Diſſertatione inaugurali medica tibi offerre expoſitionem morborum in navibus INCLYTÆ SOCIETATIS ORIENTALIS BELGICÆ, Bataviam verſus iter facientibus, obviorum; ſed re ſerio perpenſa vidi Clariſſimos Viros in hoc negotio ſat ſuperque deſudaſſe, inter quos ſufficiet memoraſſe Clar. S. DE MONCHY Diſſertationem, quæ Actis Harlemenſibus inſerta eſt; Ingenioſiſſimi ac Illuſtriſſimi Viri JOHN PRINGLE tractatum de morbis Caſtrenſibus; perſpicaciſſimi J. LIND tractatum abſolutiſſimum de Scorbuto, ac illum, qui tractat de morbis Europæorum in climatibus calidioribus; nec non experientiſſimi LUD. ROUPPE diſſertationem de morbis navigantium. Igitur cum exarata mea diſſertatio nil vel parum novi haberet, quod ab hiſce præclaris Viris enucleatum non fuerit, hinc ab hac materia abſtinui, illam forte alia & opportuniori occaſione reſumpturus. Interim Adverſaria mea practica evolvens amplam materierum ſegetem inveni, ex qua præſens diſſertatio exſurgit: arriſit præ cæteris hujus argumenti, in Illuſtri hac Academia parum ventilati, dignitas.

Neque hanc diſſertationem ſermone eleganti commendandam, nec ſtylo ſuo ornatiori, nec verbis concinnis tibi placituram, facile prævideo: aſt affirmare audeo, praxi ſtabilitam ac confirmatam continere materiem. Animo benevolentiori, ut illam tibi offero, ſic accipere digneris, L. B. etiam atque etiam rogo; &, ſi fructus aliquis ex illa in genus humanum redundet, lætabor. Vale & fave Auctori, L. B. Supremum interim Numen ſupplex oro, ut cœptis meis annuat.

Inter ſenſoria compoſitiſſimus oculus etſi, quam plurimas patitur vitioſitates. *Illuſtr.* H. D. GAUBII *Pathol.* §. 709.

DIS-

DISSERTATIO MEDICO-PRACTICA

DE

MEDICATIONE MORBORUM OCULARIUM SINE OPERATIONE MANUALI.

§. I.

Eo uſque oculi humani cognitio anatomica provecta eſt, ut vix alia corporis pars ſit, cujus clarior de ſingulis membranis, cavitatibus, humoribus & motibus habeatur doctrina. Nam, ſi pauca excipias, ſingularum fere particularum, quæ ad fabricam oculi pertinent, rationem & uſum, cur adſint & quid operentur, aut quam functionem exerceant, adſignare licuit, in primis poſtquam luminis & colorum theoria egregie exculta, lentiumque vitrearum affectiones, ad explicandam oculi actionem commodiſſimæ, a phyſicis & mathematicis perfectius inveſtigatæ ſunt. Quamobrem morbi etiam & præternaturales hujus organi ſtatus majori accuratione examinari, eorumque curationes tali ſucceſſu inſtitui potuerunt, ut audaciſſimæ operationes chirurgicæ ſumma cum felicitate a peritis viris excogitatæ atque ſuſceptæ fuerint, quibus viſionis defectus corrigerentur & reſtituerentur. Reliquos etiam ejus morbos, quibus manus mederi nequit, ſalutaribus remediis tum internis, tum externis adgredi ars medica docuit. Qua-

re neque pauci neque proletarii ſcriptores exſtant, qui hoc ſcientiæ medicæ momentum quam optime, & partim quidem ſingularibus libellis, partim inter reliqua ſua opera pertractarunt, ex veteribus Hippocrates, Galenus, C. Celsus, P. Ægineta; ex recentioribus autem V. F. Plempius, P. Forestus, G. Fabr. Hildanus, Isb. de Diemerbroek, Nic. Tulpius, Olaus Borrichius, Th. Bartholinus, A. Nuckius, Bidloo, Joh. Hartmann, Jo. Rauius, Fr. Petitus, Valsalva, Pitcarnus, Mariotte, Brisseau, Guillemeau, H. Sloane, Woolhuse, Boerhave, Mauchart, Heisterus, Platnerus, Irka, & plures alii, quorum fide & peritia trecentos fere oculares morbos a ſe invicem diſtinguere, eorum cauſas noſſe, & permultorum fortunatam & fauſtam curationem inſtituere didicimus.

§. II.

In morbis oculorum tamen accidit fere, quod de dentium doloribus per jocum affirmant, tot eſſe ad eorum curationem conſultores medicos, quot ſunt amici, aut vitæ ſocii, aut advenæ, ſæpiſſimeque unum hominem quæ juverint remedia, alteri temere & incaſſum adhiberi, in iisdem vero morbis oppoſitam aliquando medelam requiri, nec conſtantem medicamentorum circa oculorum perverſitates obſervari effectum. Cui medicationis incertitudini, pro mea tenuitate, conabor hiſce pagellis aliquale fulcrum & ſtabilimentum conciliare, *regulas ſcilicet aliquot generales proponere*, quas in curatione eorum morborum ocularium, qui operationem manualem non admittunt, obſervare oporteat.

Cui conatui ut B. L. æqui bonique conſulere velit, iterum atque iterum rogo, oroque.

§. III.

Quando ſylvam remediorum, apud dictos celebres auctores & in empirica praxi oculis deſtinatorum circumſpicio, patet, nullum præter

ter oculum corporis humani viſcus aut organon eſſe, quod tot tantisque varietatibus remediorum tractari, quod tam diverſa applicata perferre queat, ſive ea quæ per os aſſumantur, ſive ea, quæ exterius adhibentur, conſideres. Nulla enim *evacuatoriæ methodi* ſpecies ſupereſt, quæ non in iisdem oculorum morbis aliquando profuiſſe legatur; arteriotomia frontalis, temporalis; venæ ſectiones variæ; ſcarificatio; hirudinum ſuctus; ſetacea; fonticuli; uſtiones; vomitoria; purgantia plurium ordinum; diuretica tam acria, quam blandiora, diaphoretica, apophlegmatizonta per nares & os; veſicatoria tam frequenter perperam & cum damno adhibita; phænigmi & emplaſtra rubefacientia temporibus applicata. Videas omne genus *reſolventium remediorum* ſuaderi, mercurialia; antimonialia; lignorum piperacea decocta; ſalina tam alcalica, quam media; millepedum & aliorum inſectorum acrimoniam; herbas & radices amaras. Neque minus copia *emollientium* ſuadetur forma vaporis, fomenti, cataplasmatis, unguenti; ex lacte, pinguedine varia, mucilaginoſis, ovis. *Tonicorum* vel *exſiccantium* frequens in primis uſus commendatur interne & externe, deſumtorum ex alumine, vitriolis, zinci floribus; calcibus metallorum, ſaturninis, corticibus & herbis adſtringentibus. *Balſamicorum* denique, aut *ſanguinem*, uti vocant *depurantium* omnes fere claſſes adhibitas eſſe videas. Qualem inſignem remediorum & methodi varietatem in cæterorum corporis humani viſcerum morbis ſuperandis nusquam obſervamus.

§. IV.

Magnæ autem hujus varietatis cauſa præcipua, imo fere unica, ea eſſe videtur, ut, quum in reliquis partibus corporis unus tantum, vel certe pauci humores agitentur & ſecernantur, *in oculorum organo formando omnes fere naturales humores concurrant*; unde fieri omnino debet, ut ſingulorum etiam humorum vitia in oculum ingeri, ejusque que actiones turbare queant. Quin etiam dum reliqua viſcera magis ſimilarem ſolidorum fabricam habeant, *in uno oculo cuncti fere par-*

 tium

tium ſolidarum ordines reperiuntur, ideoque hujus morbi tot vicibus multiplicantur, quot ſunt ſolidarum partium modi. Natura igitur dum ad oculorum fabricam perficiendam omnes fere ſuas opes atque divitias impendiſſe videtur, pro eo beneficio duram mercedem exigit, ut oculus cunctarum reliquarum partium peccata luat, vitiorumque totius corporis particeps fiat. Ad oculi functionem ſcilicet confluunt *nervi* copioſiſſimi, & multo plures, quam in ulla alia parte; *arteriæ venæque* numeroſæ ex trunculis variis; *vaſa alba ſeroſa* & *lymphatica* ſincero albore conſpicua; *muſculi* præ cæteris omnibus mobiles valde & irritabiles; *membranæ* variæ; *membranæ corneæ*; *cartilago*; *oſſa*; *ductus excretorii differentes*; *tela celluloſa*; *cutis*; *pili*; *nerveus ſuccus*; *ſanguis*; *lympha tenerrima*; *lympha acris urinoſa lachrymarum*, ſuccus *amarusournalbilioſus*; ſuccus tenax *ceraceus lemarum*; *pinguedo* tenera dulcis. Ex quo mirabili partium concurſu efficitur, ut medici practici attenti, ſi vel ſolos ægroti oculos intueantur, ſingulorum fere per totum corpus diſperſorum ſolidorum & fluidorum ſtatum naturalem & præternaturalem dijudicare didicerint, & per unici hujus organi conſpectum totius corporis integritatem aut læſiones noſcant, oculorum ideoque intuitio unum ex primariis ſemiologiæ tam diagnoſticæ, quam prognoſticæ ſit fundamentum; quoniam dum reliquarum partium ſingulæ cum ſingulis tantummodo aliqualem conſenſum habent, oculi conſentiunt cum cunctis, & univerſali hac ſympathia, quidquid in cæteris bene aut male agitur, aperiunt atque demonſtrant.

De ſingulis harum partium conſtituentium breviter agemus.

§. V.

Nervorum quidem in oculis tanta vis & copia eſt, quantam nullibi reperimus: uni enim huic organo deſtinantur paria integra *ſecundum*, *tertium*, *quartum*, *ſextum*, & inſignes præterea rami paris *quinti* & *ſeptimi*, forſan etiam *octavi*. Per quos funiculos vitales copioſus perpetuo ſuccus cerebri in oculos ingeritur, quo oculi in

fœtu

fœtu prius & citius, quam reliqua corporis organa, vigent & creſcunt, atque dein per totum vitæ decurſum vivaces, ſplendidi, ad ſentiendum & movendum aptiſſimi, *ſpasmis* autem ac *doloribus* præ aliis partibus ſubjecti ſunt: etſi enim phyſiologorum circa ſuccum nervoſum, vel ſic dictos *ſpiritus animales*, controverſiis me immiſcere non deſidero, hoc tamen certum eſſe puto, *in cerebro* aliquam cauſam actuoſam, quietis impatientem & eam quidem materialem ſecerni, quæ meditationibus & laboribus conſumi, ſomno autem & analepticis cibis & medicamentis reſtitui poſſit: quare quo minus ſpirituum animalium titulo inſigniamus, quid obſtat? hujus liquidi materialis ſpirituoſi bonitas & ſufficiens copia *ſplendore* manifeſtatur, quo oculus ſanus, & præprimis juvenilis, fere inſtar adamantis coruſcat, quemadmodum ejus defectus *languore oculorum* ſtatim obſervabilis eſt; ejusdem nimius influxus autem ſingulari illo *fulgore*, quo iracundi & maniaci hominis oculi *rutilant*, manifeſtus evadit. Hic ſplendor in medio oculi eſt, ubi uvea tunica per corneam & retina per cryſtallinum corpus & pupillam tranſparet: nam ſplendor adnatæ tunicæ ex cauſis accidentalibus, de quibus poſtea, oriri poteſt, nec deſignat muneris nervoſi rationem. Vero autem ſimile eſt, verum oculi ſplendorem, vivacitatis indicem, oriri ex perpetua vibratione fibrarum nervearum, nunquam quieſcentium, cujus vibrationis aut tremulæ oſcillationis menſuram quidem, propter ejus teneritudinem, capere non licet, ſed ex ſolius ſplendoris majori aut minori gradu debet æſtimari. Quemadmodum adamantis politæ cuſpides majori aut minori earum agitatione plus aut minus luminarium radiorum reflectunt, ita intentior aut remiſſior fibrarum medulloſarum cerebri & nervorum motus, quem Illuſtris ac Egregius Anatomicus, P. Camperus, tam egregie demonſtravit, fortiorem aut debiliorem earum partium coruſcationem facit. Si hominem *gutta ſerena* laborantem intuemur, ejus tunica adnata ſæpe albiſſima eſt, ſed media pars oculi propter immobilitatem quaſi emortua apparet. Similiter *hemeralopia* & *nyctalopia* quando ſine dolore ſunt, ſolius ſyſtematis nervoſi ſunt affectiones, ſplendorque in utroque morbo ceſſavit, & in illo quidem

cum

cum impoſſibilitate ampliandæ pupillæ, in hoc cum impedimento contrahendæ. Et hi quidem ſunt primarii morbi ex nervorum vitio ſolo oriundi, *languor* ſcilicet ac *rutilatio*, *gutta ſerena*, *hemeralopia*, *nyctalopia:* nam reliquæ viſionis læſiones & hallucinationes, uti etiam ſpasmi, dolores & paralyſes oculorum potius ex aliarum tam ſolidarum, quam fluidarum partium, quam immediate ex nervorum perverſitate fieri ſolent. Signa autem, ex quibus dijudicari poteſt in ſolis nervis morbi cauſam hærere, ſunt *primo*, ſi poſt accuratum examen conſtat, omnes reliquas corporis partes & actiones ſanas & ſalvas eſſe, aut ſi qua earum læſio adſit, nullam neque temporis neque loci ratione ejus cum oculario morbo communionem eſſe. *Secundo*, ſi cauſſæ præceſſerint, quæ cerebri & nervorum ſyſtema manifeſte lædant, *graves animi affectus*, *capitis percuſſiones* & *vulnera*, *mercurii præpoſterus uſus*, aut *aliorum venenorum infelix adſumtio. tertio*, ſi cum oculorum vitio ſimul adſunt alia cerebri perturbati ſymptomata, *judicium læſum*, *memoria fracta*, *vertigo matutina*, *imaginatio perverſa*, *morbi convulſivi & paralytici.* Atque tunc non modo non prodeſt, ſed potius nocet omnis medela, quæ ad ſcopum cerebri reſtituendi non dirigitur, in primis methodus evacuans & debilitans, ut copioſa exempla docuere. Potius acerba prognoſis fieri debet, quia cerebri & nervorum, quæ quaſi radicem vitalitatis conſtituunt, læſiones difficulter ſanantur. Niſi tamen per vulnera & ſimiles ſolidarum partium læſiones morbus ſit inductus, aliqua ſpes dari poteſt per ea remedia adhibita, quorum virtus & actio in nervos per experimenta innotuit. Ubi enim nimius ſpirituum animalium in nervos oculi influxus eſt, magnum *opii* remedium habemus, cujus in ſananda nimis aucta viſione & inprimis *hemeralopia* nondum confirmata, in qua ſcilicet rigiditas pupillarium & ciliarium fibrarum nondum orta ſit, egregia vis eſt, ſi debito ordine & doſi & cum neceſſariis cautelis exhibeatur. Longe frequentiores autem illi occurrunt caſus, ubi vis nervorum debilitata requirit, ut *nervinis* & *analepticis* remediis ſufficiens ſpirituum animalium influxus reſtituatur. Cui ſcopo antiquiſſimis experimentis præcipue deſtinantur *herbæ* &

ra-

radices, ſic dictæ, *antihyſtericæ*, ſingulari, leniter ingrato odore pollentes, valeriana, nardus Celtica, allium, polium, pulegium, marum verum, ruta, aſæ fœtidæ ſuccus, & alia ejusmodi; uti & *partes animalium fœtidæ*, caſtoreum, zibethum & moſchus; item ſalia volatilia, & olea fœtida ex animalibus, ex cornu cervi, ex viperis, & ſerico, & ex ſale ammoniaco per alcali fixum præparata. Horum enim uſu diu continuato non modo *presbyopia ſenilis*, ſed etiam juvenum, nervorum debilitate affectorum imminuta viſionis claritas, uti & illa imbecillitas, quæ nimia lectione in locis illuſtratis, aut immodica applicatione ad minutias cernendas, aut microſcopicis exercitationibus inducta eſt, multum reſtitui poteſt. Quibus de remediis memorabile eſt, quod bruta animalia noctu vagantia, quæ ſcilicet in parva luce tamen acute cernere amant, velut cattus, vulpes, lupus, lutra, glis, &c. odore eorum valde alliciantur, ut etiam ſolenne ſit venatoribus fœtida ejusmodi his animantibus tanquam eſcam, quæ ad captum ea invitet, proponere, & quam hæc bruta ſæpe ex longinquo quærunt, ipſo ſcilicet inſtinctu naturæ edocta, hæc remedia ſuorum oculorum vivacitati proficua eſſe.

§. VI.

Sanguinis per arterias & venas oculorum vecti, ſi in eo morbi cauſa hæret, plane alia ratio & curatio eſſe debet. Nimia enim ſanguinis ad caput & ad oculos congeſtio morbos creat permultos, quibus non modo viſio, ſed etiam motus oculorum impediatur. Eam autem cauſam ſubeſſe docent non modo generalis hominis affecti conſtitutio, quando plethora ingens, ſpiſſitudo ſanguinis, viſcoſa ejus pinguedo, facilisque ex parvis cauſis ebullitio, & ad hæmorrhagias, præſertim narium, proclivitas moleſta eſt, ætas juvenilis. Multoque magis, ſi propter vini & ſpirituoſorum potuum nocturnum uſum, aut propter tale vitæ genus, in quo caput prominulum ſervatur, aut propter nimium calorem capiti applicatum, v. gr. inſolationem, vel ignis & flammæ frequentem conſpectum, ſanguinei humoris ad caput & oculos congeſtio facta eſt; imo etiam ſi per ſpasmos abdomina-

les, aut pedum continuam in aquis refrigerationem, aut per importunam tuſſim, in qua reſpiratio diu retardatur, vel per nimis protractam tibiarum & aliorum inſtrumentorum muſicorum pneumaticorum inflationem, ſanguinis per caput motus augetur. Ex his enim cauſis oculi *turgent*, *palpebræ* & *locus ſub palpebra inferiori inflatur*, *tunica adnata rubet*, dolet, & quandoque *inflammatur*, aut *ecchymoſis* fit, ut ſanguis coagulatus intra lamellas tunicæ adnatæ colligatur, quæ collectio ſi infortunato in *camera anteriori oculi*, aut in vaſis *choroideæ* & *uveæ tunicæ* contingit, viſum perdit, atque ſi *tunicam retinam* ſimiliter afficiat, ſubitaneam *ſcotomiam* & *amauroſin* producit. In hiſce morbis facile pervidetur, quod ab illis remediis nervinis, quæ ſuperiori paragrapho propoſita ſunt, nullus poſſit ſperari fructus, & potius omnia illa fieri debeant, quibus ſanguinis fervor temperari & ejus verſus caput congeſtio averti queat. Venæ ſectionis repetitæ, ſi nil obſtat, præcipua hic virtus eſt, tum ut per ſalia media, nitrum, ſal mirabile Glauberi & per decocta attenuantia, ſerum lactis, per eccoprotica & acidorum vegetabilium prudentem uſum, ſanguis attenuetur; imo duriori malo durior quoque cuneus eſt opponendus: ſic plus quam centies Inclytæ hujus Academiæ decus, Immortalem BOERHAVIUM ſecutus, dum in libro *de morbis oculorum*, capite *de Ophthalmia* agens, draſtica hydragoga ſuadet, habita tamen ratione, ut, peracta validioris purgantis actione, lene opiatum exhibeatur: hæc methodus una cum applicato ad oculos collyrio, loc. cit. deſcripto, toties ægris meis non ſolum ſolamen, ſed & curationem perfectam, citamque attulit. Nec minus cauſæ malum augentes & confirmantes intermitti debent: ſic a ſpirituoſis abſtineat æger, vitæ genus ad tempus mutet, &, ſi poſſibile eſt, tuſſi ſuæ aut aliis ſpaſticis morbis abdominalibus medeatur, aut naturales hæmorrhagias forte intermiſſas reſtituat medicus. Et hi quidem morbi ſatis facile ut plurimum curantur, *ſi ſcilicet a ſola cauſa ſanguinea ſunt:* nam ex ſequentibus patebit, *eosdem fere morbos ex longe aliis humorum vitiis etiam naſci*, tumque remedia temperantia, mox propoſita, inania eſſe & incaſſum plane adhiberi.

§. VII.

§. VII.

Bilis enim inter cauſas morborum ocularium ſibi multo majorem partem vindicat, quam quis crederet. Naturaliter enim *in omnibus oculis colligitur bilis*, *& quidem atra*, ſcilicet niger ille ſuccus, qui poſteriorem cameram & partem choroideæ tunicæ illinit, quem Nic. Pechlinus ad explicandam nigredinem Æthiopum argute & vere conſideravit, qui ſuccus in omni animantium genere, & in ipſo etiam homine, non pro æthiope minerali ex ſpiritibus animalibus mercurificatis & ſanguinis ſulphure compoſito, ut nuperrime auctori Gallo, viro cæterum egregio, viſum eſt, eſt habendus; ſed, cum guſtu ſit amariſſimus, pro vero bilioſo eſt habendus ille ſuccus, qui ex vaſculis tunicæ choroideæ & uveæ probabiliter eodem modo ſecernitur, uti amarum aurium cerumen ex vaſculis tunicæ internæ meatus auditorii. Ut autem bilioſus humor ſemper aliquam habet acrimoniam, propter quam in toto corpore calorem auget, vaſa ſtimulat, ſenſationes vividiores facit, ita videtur in oculis etiam locatus eſſe, non modo ut nigredine ſua tranſitum luminis per tunicam uveam impediret, eoque illis radiis, qui directe per pupillæ foramen intrant, majorem claritatem conciliaret, ſed etiam ut amaritie ſua & acritate nervulos ſenſiles tunicæ uveæ irritabiliores, ideoque conſtrictioni & dilatationi pupillæ magis idoneos redderet. Quemadmodum ergo bilis multorum aliorum morborum in toto corpore, & præcipue in illis locis, ubi naturaliter colligitur aut evacuatur, auctor eſſe ſolet, dum vel copia peccat, vel qualitates perverſas morboſaſque acquirit, ita etiam in oculis frequentiſſimæ malæ affectiones a ſolo hoc pigmento atro, præternaturaliter ſe habente, oriuntur. Etſi per anatomiam nondum accurate detectum ſit, ex quibus fontibus niger ille humor propullulet, multoque minus per quæ vaſa reſorbeatur: eſt tamen vero proximum & analogiæ totius ſyſtematis vitalis conſentaneum, quod idem humor non ſemper ex iiſdem particulis conſtet, ſed quod, ut reliqui humores, quotidie mutetur, quod particulæ quædam reſorbeantur in venas & novæ ex arteriis iterum generentur: ne-

que minus probabile eſt, hunc humorem in aliis hominibus & alio tempore acriorem & fervidiorem eſſe poſſe, quam in aliis; certiſſimæ enim & copioſiſſimæ experientiæ mihi demonſtrarunt, peſſimum illud *chronicum eryſipelas internum oculi*, quod ſub titulo *ophthalmiæ chronicæ* tam in ætate infantili, quam adulta ſæpiſſime occurrit, a ſola cauſa biliosa oriri; nam ſi ex ſanguinis ſtagnatione unice hic morbus proveniret, tunc non ita diuturnus foret, citiusque vel reſolvendo diſſiparetur, vel in ſuppurationem tranſiret & *hypopion* formaret, id eſt, abſceſſum internum oculi. *Eryſipelas* autem plane alia eſt inflammationis ſpecies, quam vetuſtiſſimi obſervatores ſemper bilioſo humori adſcripſerunt, qui acri ſuo ſtimulo perpetuum illius loci, in quem depluit, dolorem & *diuturnam ſine eroſione* moleſtam ſenſationem facit. Eodem etiam modo chronica illa ophthalmia ſe habet: nam locus affectus eſt uvea ſola tunica, dum plerumque oculi externi partes illæſæ apparent, vel ſi qua earum moleſtia eſt, per accidens hæc accidere ſolet; ægroti autem perpetuo oculis clauſis, aut in debiliſſima luce conſtitutis, vivere coguntur, a parvo enim radio lucis per pupillam tranſeunte mox acerrimus dolor ſubnaſcitur, ſiquidem pupilla tunc ſe contrahens fibras nerveas aut nerveo-muſculares iridis neceſſario movet, qui motus ſumme doloroſus eſt & intolerabilis evadit: nam retinam non affectam eſſe exinde ſcimus, quia ſenſus luminis & poteſtas videndi remanet, viſio itaque non impoſſibilis, ſed tantum doloroſa evadit. Hæc ophthalmia illis præcipue pueris frequentiſſima eſt, qui *favo capitis* (vulgò *dauw-worm*) *laborant*, bilioſo ſcilicet illo *favo*, *ex quo materia flava*, *melleæ conſiſtentiæ & guſtu amariſſima excernitur:* cujus melleæ materiæ effluxus ſi ex cauſa quadam præternaturali impeditur, non modo alios in corpore morbos bilioſos, febres ſcilicet tertianas aut quartanas, hepatisque & lienis infarctus & doloroſas viſcerum & artuum affectiones, ſed etiam *ophthalmiam*, *dictam chronicam*, copioſe producit. Idem diuturnus tunicæ uveæ dolor ſæpe relinquitur poſt *morbillos* imperfecte curatos, poſt *purpuram* & *miliarem febrem* minus bene cedentem, aut poſt importunas *tertianas* febres, in quibus ante ſufficientem bilis evacuatio-

tio-

tionem febriles motus ceſſant, aut, ſupprimuntur. Omnes enim hos morbos bilioſæ proſapiæ eſſe, etſi hoc loco id demonſtrare alienum ſit, veriſſimæ practicorum obſervationes confirmant. Quam ob cauſam, hæc chronica ophthalmia tam frequenter a medicis & medicaſtris male tractatur: nam venæ ſectiones & ſudorifera & veſicantia toties improbe applicata, quia humorem ipſum illum bilioſum oculi neque emendare neque evacuare queunt, malum potius exaſperant, & reliqua reſolventia, externe aut interne adhibita, inutilia ſunt, quia fontem mali non attingunt; dum e contra quidquid bilis ardorem temperare & illius nimiam copiam ex corpore eliminare valet, ſatis prompte juvare ſoleat. Imperanda ſcilicet eſt abſtinentia a carnibus, piſcibus, ab ovis, a lacte, a vino calidiore, omnibusque quæ bilem generare & augere obſervantur; ſolis blandis vegetabilibus, farinaceis, pane bene cocto & leguminibus temperatis corpus nutriendum; concoctioni autem ciborum in ventriculo præprimis proſpiciendum eſt, non per amara medicamina, bilem augentia, ſed per lenia ſpirituoſa, veluti paucas guttas eſſentiæ corticum aurantiorum & ſimiles carminativas; præterea per quotidie repetitam tincturam rhabarbari, tam miti doſi datam, ut alvum purgando ne debilitet, aut his ſubſtitutam aliquando pulpam caſſiæ & tamarindorum, bilioſi humores perpetuo per urinam evacuandi ſunt; prodeſt etiam ſalis Glauberi vel cibarii moderatus uſus, ut & aquæ marinæ, cujus potum in hac ophthalmiæ ſpecie toties profuiſſe vidi, & cui ſimplicem aquam ſalitam cum eodem effectu multo commodius ſubſtitui poſſe, inſigniſſima obſervatio nuper adhuc ab Illuſtri ac Venerabili noſtro Gaubio, Præceptore ac Promotore meo ad ultimum vitæ halitum colendo, evulgata in *Adverſariis* ſuis egregiis *Capite primo*, docuit. Nam ſalſa bili ſemper adverſa reperiuntur; quare etiam illæ animantium partes, in quibus materia ſalina eminet, velut millepedes, aliquem in hoc morbo fructum præſtant. Externe autem vix aliud quid præter aquam puriſſimam, vel eam leniſſime ſpirituoſam redditam, oculis imponere licet, quæ per poros bibulos aſſumpta bilioſam in oculis acrimoniam mitigare & ſimul ad reſorptionem diſponere queat.

§. VIII.

Lympha urinosa lachrymarum novus fons eſt morborum ocularium. Nam urinoſam voco, quia nulla lympha totius corporis tam manifeſte ſalſi ammoniacalis eſt; tale ſal autem præcipuum urinæ characterem facit. Salſa hæc lympha in glandula lachrymali potiſſimum ſecernitur, & tanta copia ſecernitur, ut aliquando plures ejus unciæ, pauco tempore ſuper genas & per nares lachrymantium defluentes, multa linteamina madefacere ſoleant. Ex quo ſolo phænomeno certi ſcimus, ingentem vim materiæ ſalſæ ad oculos deferri poſſe; quæ ſi moderate adfluit, oculis maxima commoda præſtat: lavat videlicet corneam tunicam, pelluciditatem ejus conſervat, & ſordes pinguedinoſas, de quibus ſequenti commate dicam, reſolvit & ne ſpiſſitudine nimia noceant, aut viſum turbent, moderatur.

Dumque eadem ſalſa materia palpebras perpetuo alluit, harum nerveas fibras quodammodo irritat & vaſa palpebrarum lemoſa ſtimulat ad excretionem; quem uſum naribus quoque præſtat, in quas dum per canalem naſalem intrat, mucum tenaciorem reſolvit, & excretionem ejus augendo cavitatem naſalem depurat. Nimis acrem autem hanc materiem ſive lympham ſalſam eſſe poſſe, vel hoc ſolum conſuetiſſimum ſymptoma docet, quod diu lachrymantibus, etiam ſanis hominibus, tota adnata rubeat, palpebræ tumeant, totusque oculus doleat: id quod eo magis contingit, ſi materia hæc ſalina lachrymalis præter naturam acrior evadit; tum enim veræ oculorum eroſiones cum inſigni dolore, rubore inflammatorio, ſæpe partium quoque vicinarum exulcerationes cum fluxu continuo copioſo ichoris naſcuntur, pinguis etiam lemoſus palpebrarum mucus nimium reſolvitur, unde margines palpebrarum exeduntur, cilia decidunt, tumensque interior palpebrarum tunica fædam inverſionem earum facit; unde morbi admodum varii, varioque nomine inſigniti, ex eodem tamen fonte manantes, oriuntur, *epiphora* ſcilicet lachrymoſa vel *lippitudo*, id eſt, abundans ac doloroſus lachrymarum chronicus fluxus involuntarius; *pſorophthalmia* vel lippitudo pruriginoſa, margines palpe-

pebrarum erodens; *maderoſis*, id eſt, ciliorum defluvium nunquam deinde renaſcentium; *ectropium* vel inverſio palpebræ inferioris; *taraxis*, id eſt, rubor continuus adnatæ tunicæ & aliquando ipſius corneæ, cujus pelluciditas abinde perit; *ulcera* totum bulbum conſumentia; *ulcera* tandem *vere cancroſa* glandulæ lachrymalis; quibus etiam narium variæ eroſiones, tanquam ſequelæ ejusdem acrimoniæ, ſæpe ſociantur. Graviſſimi hi morbi cauſas antecedentes habent omnes eas, quæ acrimoniam ſalſam in corpore vivo augent, aut ejus naturalem cum urina excretionem quotidianam imminuunt aut turbant. Ex *variolis* inprimis confluentibus bis talem epiphoram pruriginoſam & ulceroſam remanſiſſe vidi: variolæ enim confluentes a benignis ideo mihi differre videntur, quia in his contagium varioloſum ſanguinis pinguiores partes obſedit, & propterea cum vera ſuppuratione excernitur; in illis autem cum ſalſis ſeroſis particulis combinatum veræ ſuppurationis eſt incapax. Neque minus a *ſcabie ad faciem verſa*; nam etſi ſcabies per ſe nunquam faciem petat, infantes tamen, imo & adulti impatientiores frequenti manuum ſcabioſarum ad oculos adfrictu hos vere inficere & pſoram oculorum producere ſolent, ut norunt præprimis illi, quibus ſanitas cohortis militaris vel nautarum in nave degentium demandata fuit; ſique tunc plurimi individui, ut fieri ſolet, ſimul ſcabie corripiantur, hæc, de qua loquor, oculorum pſora fere ſemper obſervatur. Deinde illa *tinea contagioſa*, quæ puerorum capita quibusdam in regionibus fœdat, & a favo ideo diverſa eſt, quia in hoc ſuccus melleæ conſiſtentiæ & ſaporis amari, in illo autem cruſtæ ſiccæ, furfuraceæ, ſaporis ſalſi urinoſi ex cute exſurgunt; illa, inquam, tinea ſicca, ſi ad oculos convertitur, peſſimas ſæpe immedicabiles & cancroſas eroſiones oculorum produxit. Tum quibus urinæ naturalis fluxus ex cauſa quacumque imminuitur, ut in *affectione hyſterica*, in *aſthmate convulſivo*, *nephritide calculoſa*, *iſchuria notha*, *hydrope* & ſimilibus morbis evenit, quid mirum talia obtinere? cum venerandus PRÆCEPTOR quotannis diſcipulis ſuis in egregia ſua *Pathologia* ad §. 657. narrare ſolebat, quod, dum cubiculum ægroti cujusdam iſchuria laborantis intraret, ſæpius obſervave-

rit,

rit, urinoſo illo ſale & oleo alcalino & rancido ægroti perſpirationem, totiusque cubiculi atmoſphæram ſimili fœtore infectam fuiſſe, ut intranti apparuerit, urinam putreſcentem in cubiculo aſſervari; quid mirum, inquam, ſi his frequenter oculi pruriginoſi, lippientes & fluxi reperiantur? *Arthritici* ut plurimum primo intuitu a medicis pro talibus cognoſcuntur, quippe quorum oculi ſemper in margine palpebrarum rubent; ex lympha enim acriori erodente medicus ad lymphæ totius corporis præternaturalem craſin ſæpe concludit. Etiam *Hypochondriaci* illi, quorum lympha nimis acida eſt, præter alia hujus aciditatis ſymptomata moleſta, lippitudinem crebro patiuntur. Talis igitur acrimonia urinoſa, in oculos illata, plane aliam curandi viam & methodum ſibi expoſcit, quam illi, de quibus ſuperioribus commatibus diximus, morbi. Namque ut ſalſedo illa pruriginoſa ſuperetur, interna & externa remedia, eaque ut plurimum continuanda deſiderantur. Interna præcipua ex *balſamicis* conſtant, quippe quorum oleoſa & blanda conditio ſalſedinis quaſi antagoniſta exiſtit. *Radices* ſcilicet *alexipharmacæ* angelicæ, leviſtici, helenii, meu; *ſemina carminativa* aniſi, fœniculi, carvi, cumini, coriandri, tum *gummata ſemireſinoſa* myrrhæ, bdellii, opoponacis, & ipſa *balſama* cum *reſinis veris*, balſami peruviani, terebinthinæ, olibani, maſtiches; quo etiam moderatus *aloës Succotrinæ* & cum balſamis mixtus uſus pertinet. In primis in his morbis etiam prodeſt, ut ſalſæ materiæ congeſtio ab oculis ad alia loca avertatur: quare cum in ſanguineis & biliosis oculorum morbis *veſicatoria* ex *cantharidibus* graviter nocere ſoleant, *in his acribus morbis maximi uſus eſſe deprehenduntur*, ſi nuchæ; aut, quod præſtat fere, ſuris pedum applicentur & aliquoties repetantur. Propterea *diuretica* quoque remedia plus quam in reliquis præſtant: præter balſama enim paulo ante citata, in quibus ipſis vis diuretica latet, *millepedum* crebrior exhibitio, & *aquæ calcis vivæ internus cum lacte uſus*, & *ſaporis veneti* aliorumque blandiorum alcalinorum ſalium cum balſamis conjunctio. In primis autem *ventriculi digeſtioni proſpiciendum* & *bilis moderate augenda* & *roboranda eſt*. Ipſa enim illa acrimonia his præ reliquis naſcitur,

qui-

quibus in prima officina cibus non ſatis excoquitur; quare amara medicamina cum mitioribus aromatibus conjuncta, his oculorum morbis egregie medentur. Neque omittenda ſunt externa ipſis oculis applicanda media, eo ſcilicet tendentia, ut acrimonia ſalſa lachrymarum temperetur. Proſunt *fumi balſamici* ex olibano, maſtiche, ſuccino in linteaminibus excepti, ſiccique & calidi ad oculos frequenter admoti. Utilitatem adferunt *aquæ deſtillatæ balſamicæ* fœniculi, roſarum, hyſſopi, calendulæ: fructum habent *abſorbentia tenerrima:* perlarum, teſtæ ovorum, tutiæ & nihili albi, cum aquis ejusmodi balſamicis in formam collyrii miſta: emolumento ſunt ipſa *ſpirituoſa* cum aquis diluta, ut ſpiritus vini antiquus & Gallicus & Rhenanus, aut eſſentiæ croci, myrrhæ & ſpiritus vini matricalis & maſtichinus. Nonnunquam *ſaturnina* remedia externa ſuum habuerunt uſum, quatenus, vaſa conſtringendo nimium acrimoniæ fluxum ad oculos reprimunt; quo caſu tamen provide agendum, ne materia a ſuo effluxu cohibita, & ad interiora oculi converſa, plus ibi malignitatis, quam in externis & bulbum ambientibus partibus ſuſcitet. Tutiorem effectum præſtant *mucilaginoſa*, ut mucilago ſeminis cydoniorum, farina fœnugræci, & ſimilia tenerrima cum lacte recenti ſubacta; quo etiam celeberrimum linimentum Equitis Britanni, HANS SLOANE, referri poteſt. Atque cum hi morbi pruriginoſi & erodentes ſæpe a ſcabioſa diſpoſitione ducant originem, ſcabiei autem *ſulphur vivum* modo ſpecifico medeatur, exempla mihi conſtant certiſſima, florum ſulphuris mixtionem cum unguento pomato, palpebrarum marginibus adfrictam, diuturnos & ad quævis alia maxime pertinaces oculorum morbos cito curaſſe. Tandem ſi eo usque hujus acrimoniæ malignitas increvit, ut cancroſa oculi metuenda ſit exulceratio, ad lenia arſenicalia externe applicanda confugiendum eſſe, experientia indubia me docuit: *arſenicum* ſcilicet *cum nitro probe fixatum*, cum vitello ovi tritum, leniſſima doſi ſolvendum eſt in aqua calcis vivæ & hæc ulcerato oculo cum linteis carptis applicanda.

§. IX.

Lemoſus Mucus intra ductus ſerpentinos palpebrarum ſecretus aliorum iterum morborum ſedes eſt & cauſa. Naturaliter hic ſuccus parva quantitate ex ſanguine ſeparatur, per eosdemque marginum palpebralium poros, ex quibus ſcapi pilorum ciliarium eminent, exſudans eos margines inungit, ut nec a frequenti nictitatione ſua, nec a volantibus per aëra aſperioribus & acrioribus corpuſculis læderentur aut eroderentur. Eſt autem hic ſuccus ſpiſſus, atque tenacitate ſua omnes naturales humores corporis humani ſuperans, viſcidus inſtar ceræ, vel inſtar vernicis, inſipidus præterea aut ſubdulcis, omni acrimonia carens. Convenit fere cum illo ſucco, qui intra laryngem ex incognitis hactenus fontibus generatur, & cartilagines laryngis vernicis ſpecie quaſi obducens ad claram vocem edendam idoneas reddit. Ea etiam mucilago, quam a deſcriptore ſuo *Haverſianam* vocamus, quæ inter articulos ſecreta cartilaginum polituram & ad liberiorem motum aptitudinem facit, ejusdem cum *lemis* palpebrarum videtur eſſe naturæ & conditionis. Omnis homo ſanus mane, poſt placidum ſomnum peractum, hujus lemoſi muci portiunculam digitis ſuis averrere ſolet; nam vigilantibus per continuum palpebrarum motum ſponte conſumitur. In ſtatu autem præternaturali hic humor a debito tenacitatis gradu & a dulcedine ſua vario modo deflectit, multæque ægritudinis fundamentum ponit. Nam aliquando nimia quantitate productus *epiphoram lemoſam* vel *catarrhum palpebrarum* facit, quæ ab epiphora lachrymoſa, cujus §. 8va. facta fuit mentio, multum differt, etiamſi propter nominis identitatem a plurimis ſæpe confundatur. Si enim nimius ejus proventus ſit, palpebræ noctu conglutinantur, & cilia ita inter ſe implicantur, ut non ſine moleſtia & dolore palpebræ aperiri poſſint, niſi poſtquam tenax hoc gluten operoſe ex ciliorum nexu extricatum eſt; quin etiam interdiu palpebræ ejusdem abundantia fœdantur. Quando hæc epiphora ſine dolore & tumore & inflammatione ſuccedit, neque nimis diu protrahitur, mi-

nus

nus pro morbo, quam pro criſi quadam habenda eſt, qua ſe natura a tenacibus particulis liberans, oculorum majorem poſthac ſplendorem & mobilitatem conciliat, id quod in ætate infantili frequens bonum de ſtatu futuro oculorum & totius corporis præſagium format. Crebro autem contingit, ut hic lemoſus ſuccus non modo quoad copiam abundans, verum etiam juſto fluidior redditus, moleſtam longo tempore fluxionem faciat, cujus multi & mali ſunt effectus. Nam a nimia hujus ſucci lubricitate palpebræ emolliuntur & intumeſcunt, pori ciliorum ampliantur; cilia ipſa cum ſuis radicibus bulbóſis excidunt, defenſio igitur corneæ ab illabentibus ab extra aſperis & lædentibus corpuſculis, quam a ciliorum debita poſitione habet, privatur; præterea cornea ipſa denſo quaſi glutine perpetuo obducitur, lumini impervia redditur, adeoque viſionis impedimenta fiunt, quæ *lippitudinis* ſpecies aliquando per totam vitam affligit, & propterea inprimis moleſta eſt, quod luminis radii per obſcuratam corneam, ut Illuſtris ſimul ac Expertiſſimus in adornandis experimentis phyſicis, JOH. ALLAMAND, Præceptor meus omni obſequio colendus, in curſu ſuo experimentali phyſico demonſtravit, quod luminis radii, inquam, per obſcuratam corneam non ſinceri, ſed in colores diſtincti intrent, ut homo colores iridis perpetuo videat, & veſperi circa lucernam circulus coloratus inſtar halonis appareat, qui lectionem & quamcumque aliam accuratiorem viſionem turbat. Quod vitium ab omnibus illis cauſis, quæ mucum nimium generant, produci poteſt, inprimis ab ætate ſenili, in qua propter caloris nativi defectum & imminutum ſanguinis circulum chylus in ſanguinem minus recte commutatur, totaque ſanguinis maſſa frigidior & mucoſa redditur, a qua intemperie mucoſa per varias excretiones, ut per tuſſim ſenilem & frequentem ſcreatum benigna natura ſe liberare ſtudet, atque etiam per palpebras ſimilem pituitam copioſe evacuat. At vero etiam in juvenili ætate quodcumque mucum auget, ut habitatio in aëre humido ſubterraneo, comeſtio ciborum ſine ſale & aromate, pauperibus familiaris, ſedentaria vita, ventriculi etiam per potulenta calida ſæpius de die ingurgitata debilitatio, ejusmodi oculorum ca-

tarrhum generat. Inprimis autem cunctæ illæ numeroſæ cauſæ, quæ œdemata & hydropem anaſarca faciunt, etiam in oculis turpe hoc incommodum pariunt. Multo autem gravior exoritur morbus, ſi hæc lemoſa materia ab excretione per ciliorum poros plane impeditur: tum enim palpebra, inprimis ſuperior, ſucceſſive intumeſcens *ſtrumam* format, tantæ ſæpe molis, ut palpebra omni motu privata oculum perpetuo claudat, ſaniſſimoque cæteroquin bulbo plenariam inutilitatem conciliet, dum radii luminis ab ingreſſu in corneam in totum excluduntur: quæ ſtruma dein per accidentales cauſas inflammata, & ad ſuppurationem tendens, ulcera diuturna parat; totum aliquando ſic oculum perdit, aut ad minimum, relictis magnis cicatricibus, gratiam & ſuavitatem faciei deſtruit.

In hoc hujus ſucci a ſanitate receſſu etiam hoc contingit, ut propter defectum lubricæ materiæ humores reliqui, præſertim lachrymalis, juſto acriores fiant; quippe quorum acritas naturaliter a lemarum præſentia temperatur, unde eroſiones bulbi oculorum & partium adjacentium fiunt non ex ipſa lachrymarum acrimonia, ſed potius ab ejus viſciditatis, quæ lachrymas temperare debebat, abſentia. Quando igitur morborum ocularium fons in cacochymia humoris lemoſi ſuam cauſam habere animadvertitur, tum alia iterum curationis methodus obtinet, ab illis, de quibus ſupra dictum eſt, plane diverſa. Eo ſcilicet omnis medici intentio collimare debet, ut lemoſo humori juſta tenacitatis menſura reſtituatur, aut etiam ejus imminuta excretio reſtituatur. Nil magis hic prodeſt, quam prudens *mercurialium* internus uſus, qui cum in cunctis ſuperius recenſitis cauſis morborum ocularium ſumme noxius ſit, in his fere omnem abſolvit paginam: Mercurio enim viſcida reſolvuntur, & adipoſi inprimis & pingues humores evacuantur, daturque occaſio, ut in loca evacuata novus dein & ſalubrior ſuccus deponi queat. Mercurius inprimis ſublimatus pauciſſimis granis, in ſpiritu frumenti diſſolutus, & pro differentia ætatis & roboris parce datus, ſed aliquamdiu continuatus, oculum ab omni tali moleſtia facile liberat. Sunt tamen & alia extra mercurium, quorum inſignis hic fructus eſt; ea ſcilicet, quæ ſub

ti-

titulo *remediorum antiſcorbuticorum* veniunt; radices acriores galangæ, zedoariæ, curcumæ, ari, pimpinellæ albæ, ſimilesque herbæ beccabungæ, cochleariæ, naſturtii, quæ in forma varia, ut notum eſt, exhiberi poſſunt, inprimis ſi ratio quædam fuerit mercurii uſum diſſuadens. *Fuligo ſplendens caminorum*, in pillulas redacta, ſpecificam utilitatem habet. His etiam externa jungere expedit. *Fonticulus* excitatus in brachio, vel in graviori caſu *ſetaceum* per cutim ductum, quum in prioribus a me recenſitis morbis parum fructuoſum ſit, in his caſibus magno emolumento eſt; nam evacuat ex tela celluloſa, ideoque ex tali loco, in quo adipoſi & tenaces & mucoſi humores naturaliter colliguntur; tela autem celluloſa per totum corpus cohærens & conſentiens mucoſitatem etiam ab oculis avertere ſolet. *Fumus tabaci* ore ſuctus, nil faciens in prioribus morbis, proficuus omnino deprehenditur, ſi a lemis vitiatis ægritudo dependet; uti etiam *ſternutatoria*, naribus attrahi conſueta, nam ſolvunt & evacuant mucum, conſentiens autem cum naribus oculus partem fructus abinde habet. Ipſis autem oculis maxime prodeſt *mel roſarum* ſæpius illiniri, cujus virtutes Magnus ac Illuſtris ille Anatomicus & Phyſiologus, B. S. ALBINUS (quem inter Profeſſores meos annumerare poſſe mihi gratulor) remedii hujus quamquam ſimpliciſſimi nobis venerandus ille vir in collegio ſuo phyſiologico communicavit, dum de morbo graviori oculi ageret; hujus enim reſolvens ac emolliens virtus in pingui tenacitate neminem latet, cui etiam *ſtimulantia balſamica* externe jungi poſſunt, eſſentia *aloes* inprimis, uti & ſpiritus *ſalis ammoniaci*, cujus volatilis vapor, præterea quod mucum potenter reſolvat, etiam nervos roborat, & in omni fere viſus debilitate prodeſt. Practicis ſuetum eſt in ejusmodi catarrhis *adſtringentia*, ut *alumen* & *vitriolum album*, collyriis admiſcere, quorum tamen adhibitio nonnunquam mala æſtimari debet; nam etſi oculos ſiccant, retinendo tamen materiam tenaciorem ſtrumas aut alios tumores producere queunt: vitrioli tamen uſus præſtat uſui aluminis.

 §. X.

§. X.

Adeps in reliquis corporis humani locis tot morborum auctor, etſi naturaliter intra bulbum oculi non ingrediatur, eum tamen totum cingit, orbitamque implendo bulbum & ejus muſculos & nervos fulcit, fovet ac mulcet; quare adipis *abundantia*, *defectus*, aut *acrimonia* vel *mucoſitas* morborum ocularium novam claſſem conſtituit. Si enim *abundat* nimium, tum totum bulbum ex orbita quodammodo protrudit, ut illa plica cutis externæ, quæ ſanis hominibus ad marginem inferiorem orbitæ apparet, evaneſcat aut potius in monticulum elevetur, illamque fœditatem faciei creet, quam *Buphthalmiam*, vel *oculum bovinum* vocare ſolemus, cujuſque varii gradus ſunt, viſionem quodammodo ſemper turbantes. Nam ſi hæc protuberantia magna eſt, tum bulbum oculi radiis obliquis ſolis nimis exponit, cogitque homines, ut arctius claudendo palpebras *luſcitatem* acquirant, id eſt, aperturam palpebrarum ſemper juſto minorem efficiant, quaſi per parvam rimam objecta cernentes. Cum qua luſcitate ſæpe conjuncta eſt *Myopia:* etſi enim negare nolim myopiam, id eſt, quando axis accuratæ viſionis valde brevis eſt, etiam ex corneæ aut lentis cryſtallinæ figura magis ſphærica derivari poſſe, obſervatio tamen docet, etiam ſine hac homines myopes eſſe ſola nimia bulbi extra orbitam eminentia. Quare homines natura non myopes, ſi rem propinquiorem vel minutiorem ſpectare cupiunt, ope muſculorum obliquorum bulbum quaſi extrahere conantur: ob eandem cauſam infantes & juniores omnes propter copiam adipis propius vident, ſenes autem plerique, quibus oculi propter adipis imminutionem profundiores ſunt, longius a ſe proſpicere poſſunt, propinquasque minutias non niſi ſpecillis adhibitis diſtinguunt. Unde cauſa etiam elucet, cur plerique myopes ſimul luſci ſint, presbytæ autem late palpebras aperire conſueverint. Namque *defectus* vel *inſufficiens* copia adipis neceſſario contrarios effectus producit: ſcilicet bulbus tunc ad fundum orbitæ retrahitur, neque modo motum habet impeditiorem, quia mu-

ſculi ab adipe non ſatis fulciuntur, atque mulcentur, ſed etiam area, in qua objecta externa conſpiciunt, fit minor, pauciores quoque radios luminoſos recipiunt, ideoque quæ valde propinqua & parva ſunt, a quibus igitur propter molis minutiem copioſi radii reflecti non poſſunt, difficilius vident & propterea *presbytæ* evadunt. Unde homo, cujus adeps in toto corpore per febrem, vel per ſalivationem mercurialem, vel per quamvis aliam cauſam conſumtus eſt, cujus igitur oculi quoque profundiores in orbita abſconduntur, ſemper presbyta eſt, propinquas ſcilicet litteras legere vix poteſt, donec reſtituto per bonam diætam & analeptica vigore, & recreſcente per totum corpus adipe, orbitæ etiam denuo impleantur; tum enim presbyopia ſponte ceſſat, & axis viſionis ad priſtinam menſuram redit.

Multo autem graviora oculi mala naſcuntur, ſi adipis conſtitutio in *qualitate* peccat. Pinguedo enim orbitam implens naturaliter valde tenera, quaſi medulloſa aut butyracea eſt, ſapore dulcis atque delicata, leniter mucoſa, ut flammam alere nequeat, quemadmodum medulla oſſium quoque & butyrum pro flamma lucernæ alenda inepta ſunt, quæ igitur ſi *rancida* & *acris* evadit, eosdem morbos parat, quos medulla rancida in oſſibus, *cariem* ſcilicet *oſſium orbitæ*, inprimis illius tenerioris oſſis, quod a ſimilitudine *os unguis* appellatur, unde iniqua & raro curabilia ulcera fiunt, ſenſim ad nares ſerpentia, earum *ſeptum* erodentia, oſſi etiam ethmoideo communicata, tumque ex cerebri vicini affectione mortem inducentia, qualia in illis, qui ex venerea lue inveterata, aut ex antiquato ſcorbuto decedunt, frequentia ſunt. Frequentius tamen idem hic orbitæ adeps *nimis mucoſus* evadere ſolet, tumque ſpeciem *buphthalmi* aliam, & ab ea, quæ in principio hujus §. deſcripta eſt, diverſam facit: ſcilicet non tam ipſe bulbus ad exteriora vertitur, quam potius adnata tunica cum palpebris ſimul turgentibus. Quando quis ex mœrore diu lachrymatus eſt, aliqua hujus morbi imago ſpectari poteſt: circumferentia ſcilicet oculi inſtar globi ſuper faciem protuberat, ut ex illorum prominentia ſtatim quilibet triſtem mærentis animum intelligere valeat. Puellæ autem *chlorotico morbo* laborantes tam elevatum oculi globum oſtendunt,

dunt, ut medicus eo ſolo ſigno ductus non difficulter de natura morbi, antea etiam quam de eo moneatur, judicare ſciat. Pejor hæc extorſio in quibusdam *hydropicis eſt*, quando adipis generalis in mucum converſio etiam in capitis telas celluloſas inſinuatur. In cunctis hiſce incommodis ad ſolius adipis boni reſtitutionem omnis indicatio dirigi debet, neque tamen hujus pagellæ limites de adipoſorum morborum cognitione & cura ample ſatis dicere permittunt. Cauſæ enim vel diæteticæ a victu vel copioſiori, vel juſto parciori, vel pravo, item a ſedentaria aut mobili vitæ ratione, aut ab affectibus animi dependent, vel a veneno quodam lente ſuſcepto naſcuntur, quæ prioribus pejores ſunt; nam a reliquiis veneni *rhachitici*, aut *venerei*, aut *ſcabioſi*, aut *ſcorbutici* originem ſæpe habent; quin etiam morborum prægreſſorum emaciantium aut replentium nonnunquam conſideratio intervenit. Quare ad boni apidis generationem admodum varia remedia tam generalia, quam ſpecifica requiruntur.

§. XI.

Lympha tenerrima, quæ internas oculi cameras replet, ultimum locum in hac noſtra de humoribus oculorum conſideratione occupato. Lympha hæc inſalſa pellucidiſſima, inodora non modo anteriores binas cameras, quæ ſcilicet inter corneam & uveam, deinde inter uveam & cryſtalloideam membranam hærent, implet, verum etiam illam cameram, in qua humor vitreus eſt. Humor enim vitreus, etſi gelatinoſus ſpiſſuſque intuenti appareat, tamen ex doctrina Dexterrimi Ruyschii mera lympha eſt inter tenues & arctiſſimos membranularum cancellos ita incluſa, ut non niſi his prius perforatis effluere queat, in integro autem vitreo corpore concluſa maſſam ſolidiorem quaſi mentitur, quum revera fluxilis & mobilis lympha ſit. Omnis hæc intra bulbum oculi collecta lympha præter dubitationem ex propriis vaſculis, nondum ſatis demonſtratis, excernitur, atque in alia vaſcula naturaliter quoque reſorbetur, ideoque quotidie renovatur & regeneratur; alias enim ſuam dulcedinem & per-

perſpicuitatem tot annis, quibus homo vivit, conſervare nequiret. Patitur hæc lympha & ſuos manes & morbos, ſed proh dolor! raro, niſi per operationem manualem curabiles. Namque *abundare* poteſt, tumque corneæ tunicæ prominentem tumorem facit, ſpectaculo fœdo. Eadem *deficere* poteſt; tum collabitur cornea & rugas agit. *Effluere* poteſt in vulnere oculi; ubi tamen, ut obſervata, inprimis autem nobile Davielii inventum de extrahenda cataracta, cujus emendatam & feliciſſimam praxin a Celeberrimo *Winzelio* cum maxima laude exercitatam vidimus, probant, paucis diebus tota reſtituitur & regeneratur. Eadem lympha frequenter opacatur, alienumque colorem aſſumit, non modo in ſenili ætate, ſed etiam in juvenibus, ſi cauſæ lympham turbantes vel oculo ſoli, vel etiam toti maſſæ humorum adhibentur.

Ejus obſcurationis aquei humoris generale ſignum eſt, ſi colores iridis trans corneam pellucidam, vitioque ſenſibili carentem, vel in totum conſpici nequeant, vel alieno colore tincti appareant. Cauſæ autem obſcurationis permultæ obſervantur, ut *enormis calor externe oculo admotus*, v. gr. ferrum candens, aut ejus ſcintilla, oculo propius accedens, aut alia ambuſtio quælibet: dein *omnis inflammatio uveæ* ſimilem obfuſcationem relinquit, quæ, ſi vaſa reſorbentia uveæ deſtructa fuerint, nunquam poſthac curabilis erit: tum cuncta ea, quæ lympham univerſi corporis generaliter inſpiſſant; *arthritica* diſpoſitio, *febris putrida*, *maligna*, *morbilli* frequenter, *epileptici motus*, *ſcorbutus* quandoque & *venena narcotica* copioſe aſſumta, velut *cicuta*, a cujus copioſa aſſumtione talia exempla proſtant, aut *hyoſcyamus* & *opium*, tandem *icterus* diu perpeſſus. Quæcumque autem mali hujus morbi cauſa fuerit, curatio ſemper difficilis & exitus dubius manet: lympha enim ſemel corrupta, in reliquis etiam corporis humani partibus, ægre in priſtinam integritatem reſtituitur; in oculis autem, ubi vel minima ejus labes tam ſenſibilem in viſione effectum facit, vel nunquam vel tardiſſime emendatur. Operatio manualis in paucis caſibus, nempe ſi corpus vitreum nondum opacatum, neque uvea tunica quoad ſolidas partes nimis læſa eſt, aliquid auxilii promittere vi-

detur, aperiendo ſcilicet corneam & emittendo humorem veterem, ut novus meliorque recreſcat: de hac autem operatione ejusque cautelis in præſenti tractatione non agimus. Quin certum eſt, ſi vitium lymphæ univerſale in tali corpore fuerit, aut vaſa humoris aquei ſecernentia & reſorbentia magnopere læſa ſint, nil operationem proficere, quia in locum vitiati humoris exhauſti novus non minus vitiatus recreſcet. Quando autem recens morbus fuerit, & cauſæ ejus non nimium malignæ aut inſuperabiles, tum aliquid a medicamentis externis externisque ad hunc ſcopum directis effici poſſe non dubia exempla ſpem faciunt. Ægrotus a diæta carnoſa vinoſaque, multo etiam magis a ſpirituoſis potibus & aromatibus per annum & amplius plene debet abſtinere; carnes enim & fermentati oleoſique cibi lympham corporis humani deteriorem ſemper generant; nutriri autem debet farinoſis & ſucculentis fructuum horæorum & radicum, uti etiam olerum non acrium dapibus. Deinde, quantum ferunt vires, emeticis antimonialibus diu, ſed prudenter, ſcilicet ne tanta copia aſſumantur, ut ipſum vomitum proliciant, verum ut ſtimulum non ventriculo ſoli, ſed univerſo nervoſo & glanduloſo vaſorum generi imprimant, uti oportet. Cui ſcopo vinum cum croco metallorum, aut cum vitro antimonii infuſum, methodo Clar. Huxhamii paratum, commode inſervit, vel unum tartari emetici granum cum ſufficienti quantitate oculorum cancrorum bene conteri, atque tum in decem, vel plures æquales partes dividi, ſingulisque diebus, antequam æger cubitum eat, veſperi una portio exhiberi poteſt. Neque minus decoctum ligni guajaci recentis, debita doſi per plures menſes ingeſtum, commendari meretur. Sunt etiam, quos cortex peruvianus, diu aſſumtus, juverit, cujus virtus eximie roborans totam œconomiam animalem emendando, ejusmodi ſecretiones particulares nonnunquam reſtituit. Externa remedia hoc in malo non magni valoris deprehenduntur, niſi a vapore ſpiritus ſalis ammoniaci fortiſſimi, ad oculum admiſſo, aliquid forte ſperare liceat.

§. XII.

§. XII.

Quæ hactenus propoſui cuncta, eum ſcopum habent, ut, quicumque etiam morbus oculis acciderit, ſi is ex *humorum aliquo vitio* originem ſortitus eſt, in curatione ad *ſpecialem hujus humoris emendationem, aut revulſionem*, aut *evacuationem* reſpici debeat. Quum igitur frequentiſſimus ſit *ophthalmiæ* v. g. morbus, isque adeo pertinax ſæpe & contra multa remedia tentata rebellis, ut per plures annos duret, hominemque dulcedine lucis & vitæ privet, cogitandum eſt, quod unus hicce morbus aliquando ex *ſpaſtica nervini ſucci agitatione* & in alio caſu *ex ipſius ſanguinis fervore*, ſæpiſſime etiam ex *bilis* per hepaticas vias inſufficiente ſequeſtratione, neque minus ex *urinoſi ſalis* ad oculos nimia congeſtione, vel ex *adipis ſingulari acredine* rancida, aut ex *lemoſi ceracei humoris* defectu & blanditie imminuta, imo ex ipſius *lymphæ*, vaſa ſua & vaſa vicina obſtruentis, ſpiſſitudine fieri poſſit, ideoque pro harum cauſarum differentia longe alia ſibi medicamina poſcat, quæ ſi prudenter inquiruntur & debita cura applicantur, effectu deſiderato non carebunt. Quare ophthalmia ſæpiſſime & brevi tempore ſolis nervinis, ſtomachicis, & roborantibus medicamentis ceſſit, quæ quamdiu evacuantibus aut temperantibus tractata fuit, ſemper pejor reddebatur; alia ophthalmia ſola temperantia & ſanguinis fervorem evacuando vel emendando minuentia ſibi poſcit; aliam veſicantia & ad urinas ducentia medicamina juvant, & ſic porro, ut in prioribus latius expoſui. Eademque conſideratio non tantum in ophthalmia, ſed etiam in aliis oculorum *fluxionibus*, in *epiphora* diverſa, in *eroſionibus*, in *ciliorum defluxu*, in *lippitudine*, *ſtrumoſitate* & ſimilibus ſupra deſcriptis affectibus adhibenda erit. Niſi enim in humoris peccantis ſpecialem cacochymiam inquiramus, inutilis erit medela.

§. XIII.

Quemadmodum autem humorum ad oculos tam varius confluxus & ex eorum differentia tam differentes eorum morbi oriuntur, ita non

minus ex *ſolidarum oculi partium* ſingulari fabrica functio ejus multiplici modo turbari ſolet. Nam ſupra §. 4. jam monui, oculum ab omnibus reliquis corporis partibus in eo differre, quod nullus ſolidarum ordo reperiatur, qui non ad oculi conſtitutionem pertineat ac requiratur. Quamobrem tot etiam morbi in uno oculo poſſibiles ſunt, quot in reliquis viſceribus ſingulis fere deprehenduntur, quorumque dijudicatio ſine accuratiori fabricæ hujus cognitione difficillima eſt.

§. XIV.

Tunica Albuginea vel *adnata oculi* ex *triplici lamella* conſtat: *exterior* eſt productio ſive reflexio cutis palpebrarum cum perioſteo orbitæ firmiter connexa, & ante bulbum expanſa, in ſtatu naturali niveo candore gaudens, quæ trunculos venoſos & arterioſos pulchre ramificatos habet; reliqua exterioris lamellæ vaſcula non niſi pellucidam naturaliter lympham vehunt; ita tamen ſunt comparata, ut accedente irritatione per illapſa in oculum acria, aut ex admiſſo fumo, vel a frictu, aut a lachrymis acrioribus, rubrum ſanguinem admittere poſſint, tumque *momentaneum eryſipelas* exhibeant, quiete aut levi fotu facile ceſſans. Hunc affectum vocavere *taraxin adnatæ*, id eſt, perturbationem, ſive eryſipelas ſuperficiale, neque doloroſum, neque viſui nocivum. Sunt, quibus hæc taraxis frequentius accidit ex nimia plethora capitis, ex crapula ſcilicet; in nimis forti collaris ſtrictura; & in pectoris affectionibus, ſi ſanguinis per venas jugulares deſcenſus impeditior evadit. Si autem ſine cauſis ejusmodi externis & accidentalibus diuturna & rebellis albugineæ tunicæ rubedo infeſtat, ut plurimum de tali cauſa cogitandum eſt, quæ *perioſtea* totius corporis, quorum hæc albuginea pars eſſe videtur vel ſaltem maxime connexa cum perioſteo ſive pericranio, lædit, & in primis quidem de *venerea labe*. Qui enim luis venereæ majorem gradum nanciſcuntur, non modo *dolores oſteocopos*, ſed plerique etiam *tunicæ albugineæ continuam inflammationem* ſine viſus deperditione patiuntur, adeo ut vaſa venoſa ſuper albugineam decurrentia, nodoſa & varicoſa evadant, non fœdo tantum ſpectaculo,

ſed

ſed cum palpebrarum etiam motus impedimento. Præterea ut reliqua perioſtea, in ſtatu naturali ſenſus expertia, ſi inflammatio accedit, graviter dolent, ita etiam *venerea* hæc *taraxis* vehementer doloroſa evadit. Hi autem ſolo *mercurio* & *lignorum* decoctis, additis tamen propter calorem doloremque temperantibus remediis, juvantur. Nam Chirurgica pertuſio varicoſorum nodulorum inſufficiens & brevis moræ adminiculum parat. Multo autem difficilius oritur malum, ſi in eadem hac lamella externa, poſt prægreſſam ejusmodi taraxin diuturnam, duriora tubercula naſcuntur, quæ *perlas* vocarunt veteres, a pterygio mox deſcribendo in eo diverſas, quod dura, elevata & ſemper ad attactum doloroſa ſunt, plane ut *nodi* & *ganglioidei* tumores in perioſteis reliquis ex cauſa venerea nati, neque aliis remediis, quam illi, curabiles, cultrum raro permittentes, præprimis quamdiu rubedo inflammatoria albugineæ durat, adfluxusque acrioris materiæ continuat. Præter dictam vero labem etiam aliorum humorum in eadem tenera albugineæ vaſa deponi ſolet, inprimis bilioſorum. Nam ex *Icteri* hiſtoria patet, hanc tunicam penitus & diu flaveſcere & a bilioſo humore tingi poſſe; quare ut in aliis membranis eryſipelata ex decubitu fellei ſanguinis, ita etiam *pertinax albugineæ taraxis* ex ſola bile abundante & huc converſa fieri poteſt, quæ igitur neceſſario alienam a priori curam requirit. Quin etiam cœruleſcere eadem membrana poteſt: quod ſi in juventute & infantia contingit, ut plurimum *futuræ phthyſeos glanduloſæ* & *meſentericæ* periculum indicat, quatenus univerſi corporis lympham a ſuo albore naturali deflectere & atrabilaria tenacitate inquinari declarat.

Altera lamella tunicæ albugineæ, quæ poſt priorem expanſa eſt, ſpeciem telæ celluloſæ refert, per quam prior illa cohæret cum tertia. Altera hæc lamella in ſtatu naturali vacua eſſe videtur, ſed præternaturaliter plura ibi concrementa naſcuntur, quæ oculo fœditatem & non raro viſui impedimentum adferunt. Nam primo ea tela celluloſa ita ampla & laxa fieri poteſt, ut exterior lamella non recte ſatis ad tertiam jungatur, ſed quaſi rugoſa evadat, rugisque ſuis palpebrarum motui quodammodo officiat, quale malum ut plurimum in

illis, qui ſalivationem mercurialem copioſam & inprimis repetitam ſuſtinuerunt, frequens eſt, ut ex eo ſolo quandoque phænomeno eos, qui tali curæ ſubjecti fuerunt, cognoſcere liceat. Si magnæ & valde exſtantes ſunt rugæ, cultellum requirunt, ut pars albugineæ reſecta reliquis ejusdem partibus ſe contrahendi majorem facilitatem præſtet. Collyria etiam aluminoſa & ſaturnina contractionem adjuvant. Deinde in eandem telam celluloſam ſe inſinuant ſæpe variæ ſordes, a quibus *maculæ* & *pterygia* varii ordinis & variæ durationis oriuntur. Pterygium enim in altera hac tunica hærere, ipſe adſpectus oculi docet, quippe tunica exterior glabra & leniter tantum elevata eſt, nulla autem aſperitas neque ullum verum tuberculum obſervatur. Hæc pterygia igitur ex *adipis* morbis originem habent, atque maxime tum oriuntur, ſi per cauſam aliquam præternaturalem adeps humanus adeo attenuetur, ut in tenerrimam hanc telam, ex qua naturaliter excluditur, intrare, ibique maſſulam aliquam pinguedinoſam deponere poſſit. Quamdiu tale pterygium in ſola albuginea eſt, viſum non impedit, accidit autem ut talis macula ſucceſſive creſcens ipſam corneam vel partem ejus tegat, tumque luminis ingreſſum turbet & imminuat. Docuit enim PRÆSTANTISSIMUS WINSLOWUS & poſt eum viderunt anatomici reliqui ſuper ipſam corneam extendi telam celluloſam, naturaliter inſenſilem fere & præ tenuitate vix demonſtrabilem, ſed quæ præternaturaliter intumeſcere & aliquid humoris peregrini recipere poſſit. Solent ejusmodi pterygia ex variis quidem adipis vitiis originem ſumere, primaria tamen ſunt: primo *rhachitis infantilis*, & quæ pterygia quidem hac ex cauſa naſcuntur poſt ſeptimum ætatis annum, ſponte ſanantur; deinde *favus puerilis*, cujus ſoboles difficilius cedit; tum *variolæ* inprimis & *morbilli* maligniores, in quibus tota tela celluloſa hominum pure ſcatet mobili, omnisque adeps funditur, ut mirum non ſit, ſordes purulentas in oculorum etiam telam celluloſam infundi. Ortus pterygiorum plerumque antecedentem vel comitem habet leniorem oculi inflammationem, quo ipſo calore & motu majori adipis ingreſſus facilitatur. Neque tamen adipoſa materia ſola pterygia formare poteſt, ſed etiam *ipſius*

ſan-

ſanguinis ex ſuis vaſculis tranſſudantis particulæ. Id enim verum eſſe ex eo docemur, quod tota hæc cellulоſa tela ſanguine extravaſato ſic aliquando impleatur, ut totus oculus tanquam unus ſanguinis grumus appareat. *Sugillationem* vel *hypoſphagma* hunc morbum vocamus, qui non tantum ab externis violentiis, rudiori ſcilicet contuſione, contrectatione, aut vulneratione exoritur, ſed etiam, & frequenter quidem, a nimio nixu reſpirationis pulmonicæ, inde fientę ſanguinis verſus caput congeſtione; quare in tuſſi ferina infantum tam frequenter occurrit. Sanguis in hac parte effuſus reſolvitur quidem & in vaſa bibula venoſa reſorbetur, inprimis ſi fotus externi vinoſi & leniter acetoſi cum herbis balſamicis tepide imponantur, non raro tamen pterygium relinquit poſthac difficulter diſſipabile. Ex his autem, quæ protuli, facile patet, *pterygiorum differentem eſſe naturam, nec generalem methodum iis diſſipandis ſufficere.* Quæ enim ex *ſanguine* per arteriarum anaſtomoſes depoſita ſunt, externis quandoque remediis reſolventibus non difficulter cedunt; quæ vero ex generalibus *adipis* vitiis originem habent, raro curantur, quamdiu generalis illa diſpoſitio vinci nequit. Adipis autem generalia vitia quandoque mercurium ſibi expoſcunt; aliquando majori cum fructu antimonialia tali doſi exhibita, ut moveant, neque tamen emeſin faciant, dentur; omnium autem maxime ſtomachica remedia deſiderantur, nam quæ chylificationem ſalubrem faciunt, ea etiam bono adipi generando ſufficiunt; id quod inprimis in illis, quæ cum rhachitide, favo & ſimilibus puerilibus vitiis conjuncta ſunt, pterygiis veriſſimum eſt. Stomachica enim remedia ex cinnamomo, corticibus citri, aniſo, fœniculo cum leniſſima portiuncula aloës ſuccotrinæ plus hic præſtant, quam acerrima purgantia aut veſicantia & alia draſtica, quibus pueri ſæpe incaſſum affliguntur quippe quæ malum potius exaſperant, quam juvant. Forte non incongruum erit novum hic remedium, quod ſua ſimplicitate & efficacia ſe commendat, pro ſtomachico offerre, quodque in materiam medicam nondum introductum ſcio eo ſcopo; quodque Auditoribus ſuis, præter alia heroica in praxi remedia, Clariſſimus GAUBIUS in curſu experimentali chemico, dum lactis ana-

analyſin pertractaret, candide communicavit, eſtque illud *liquor gaſtricus alicujus animalis*, v. g. *vituli*, qui dum animalium ventriculus a contentis alimentis liber eſt, continuo in ejus cavum depluens colligitur & a noſtratibus *ſtremſel* vocatur; imo hoc liquore deficiente, *ſegmentum* ipſius *ventriculi*, ſive recentis, ſive caute exſiccati, inſervire poteſt, ſi aqua frigida infunditur & maceratur, & hæc aqua cochleatim præbeatur, exinde forte in morbis ventriculi coctionem lædentibus medicamentum certius invenire poſſemus, quam in roborantibus ſtomachicis hactenus habuimus. Fonticuli tamen in brachio excitati, vel in rebelliori malo ſetacea nuchæ immiſſa fructum in iis habere ſolent, quatenus fonticuli æque ac ſetacea ex ipſa tela celluloſa immediate evacuant, ideoque particulas cacochymiæ adipoſæ ab oculis avertere & ad ulceris artificialis locum transferre valent. Frequenter talia pterygia adipoſa ſucceſſu temporis ſponte diſſipantur, quando propter ætatem aut vitæ genus mutatum totius adipis ratio in homine mutatur aut emendatur.

Tertia lamella aut *tunica membranæ albugineæ* eſt aponeuroſis vel productio tendinum quatuor muſculorum rectorum oculi, per quam bulbus ipſe cum binis ſuperioribus conjungitur & colligatur. Atque hæc ipſa tertia lamella illa eſt, quæ, quia ad ſcleroticam bulbi membranam accreſcit, eatenus etiam cum ipſa cornea tranſparente ita cohæret, ut ejus laminam exteriorem conficiat, cujus igitur vitia ad corneam ſæpe pertingunt, viſionisque immediatum obſtaculum parant. Contingit ſcilicet, ut hæc aponeurotica tunica inſpiſſetur, induretur & quaſi oſſeſcat aut cartilaginoſa evadat, id enim vitium cunctis tendinibus commune eſt. Tunc macula denſa, elevata, dura, doloris expers in confinio corneæ naſcitur, ſucceſſive ſuper corneam ſerpens, quam inſtar lunulæ primo ab uno latere tegit, magis autem creſcendo tandem magnam corneæ partem, eamque aliquando totam obducit, luminisque ingreſſum prævertendo cœcitatem infert. Cauſæ, quæ talem oſſeſcentiam producunt, variæ eſſe poſſunt, præcipua tamen & omnium frequentiſſima eſt *arthritis*, eoque magis quando materia arthritica ſuperiores corporis partes, & inprimis caput

put exercet. Quare qui *hemicraniam* & *clavum hyſtericum* aut *odontagram* patiuntur, cum tali oculorum malo ſæpe conflictari debent, ſique ſemel oſſeſcens talis macula incommodum hunc locum obſederit, raro in totum curatur. Præter arthritidem illa quoque *cacochymia*, quæ oſſium morbos, *ſpinam ventoſam*, aut *pædarthrocacen*, aut *fiſtulas calloſas* ad *oſſa pertingentes* producit, talibus maculis cartilaginoſis vel calloſis oſſeſcentibus oculorum generandis par eſt, ſi inflammatio aut quælibet alia externa occaſio eam materiam ad oculos invitet aut derivet. Neque tamen negaverim corneam & quæ eam tegit, tertiam illam albuginea lamellam quandoque a *morbis acutis male cedentibus*, *morbillis* inprimis, relinqui. Quæcumque autem cauſa prægreſſa fuerit, talis incraſſatio oſſeſcens ægre, non modo medicamentis, ſed etiam operatione manuali ſuperatur. Tamen, ſi ſubjectum ſatis robuſtum eſt, tentari poſſunt remedia interna illa, quibus *calloſitas* in genere emollitur & conſumitur. Quorum remediorum præcipua ſunt 1°. ſumma per aliquot menſes, ad ipſam inediam usque provecta ciborum potuumque abſtinentia; natura enim conſuetis ita alimentis privata vim ſuam concoctricem in callos convertit, eosque emolliendo & conſumendo in nutrimentum quaſi convertit, eaque ratione locum calloſum emollit & ſanitati reſtituit. Deinde larga decocta guajaci, cujus in fiſtularum callo diſſolvendo non parva vis eſt. Tum forte aliqua ſpes eſt in Antimoniatis remediis rite adhibitis. Externa enim *ſeptica*, quibus in aliis locis callus conſumi poteſt, propter oculi ſenſilitatem raro hic applicari queunt.

§. XV.

Palpebræ externo & rudi adſpectu viles videntur eſſe membranæ, oculo autem anatomico ſpectatæ in tam parva mole tot miracula monſtrant, ut vel eæ ſolæ incredibilis ſapientiæ Summi Creatoris teſtimonium exhibeant. Nam in palpebris habemus *lamellam exter-*

nam, quæ cutis faciei propago eſt; dein *lamellam internam* rubram, vaſis ſanguiferis non minus quam nervoſis filamentis copioſiſſimis conſtantem; tum *telam celluloſam*, inter binas ante dictas mediam; porro *cartilaginem lunulatam tarſi* titulo notam, quæ palpebris æquabilem ſemper ſine rugis extenſionem conciliat; deinde ductus lemoſos, in quibus ceraceus lemarum ſuccus ex ſanguine ſecernitur & juxta ciliorum bulbos in marginibus palpebrarum excernitur; tum ductus *lymphatico-lachrymales*, quos *hygrophthalmicos* vocarunt, lachrymarum fontes; ipſorum quoque *ciliorum* bulbos & ſcapos; tandem *mirabiles muſculos*, quibus ad ſe accedere aut diſtrahi poſſunt, ut oculi bulbus detegatur aut recondatur. Quam ob cauſam plures ſunt palpebrarum morbi, quorum, ſine accuratiore harum ad palpebras pertinentium partium notitia, rationalis cura inſtitui non poteſt. Horum morborum quosdam ſupra jam tetigi, ubi humorum lachrymalium & lemoſorum rationes pathologicas deſcriptas dedi. Quare eorum, qui ſuperſunt, brevem faciam enumerationem.

Ectropium igitur ſive *inverſio palpebrarum* eſt morbus, in quo margines palpebrarum cum rubore tumidi & tunica earum interna exterius replicata ſpectatur. In utraque palpebra fieri poteſt, ut labia retorrida exulcerati carcinomatis faciem quaſi referant. Ruber talis circulus non modo adſpectu eſt fœdus, verum etiam pruritu & palpebrarum immobilitate incommodus. Omni quidem ætati & utrique ſexui accidit, maxime tamen ſenibus & inprimis vetulis feminis familiaris, & ſæpiſſime curatu difficillimus. Illa enim curatio, quæ a Chirurgicis Auctoribus præcipitur, ut cutis ſub oculo per inciſuram lunulatam dividi, atque ſic nimia ejus ſtrictura, qua palpebram inverti putant, imminui debeat, ut plurimum inutilis eſt. Nam ſi tendo inferioris hæmiſphærii muſculi orbicularis dilaceratus aut ſuppurando deſtructus, ectropii cauſa eſt, tum diſſectio cutis ſub oculo non modo non juvare poteſt, verum potius nocet, quia palpebram immobiliorem facit, quam antea fuerat. At vero hæc cauſa rarius occurrit; potius origo mali frequentior in interiori tunica palpebræ latet, quæ tunica vaſculis copioſiſſimis plena & nulla epidermide tecta, luxurian-

tem

tem format carnem, qualis in vulneribus naſci ſolet, quando humores acriores ad illa alluunt, & quando non accurate in toto ambitu ſuo a chirurgo implentur & comprimuntur. Luxuries carnis, quam etiam *hyperſarcoſin* aut *carnem ferinam* Medici & Chirurgi vocant, ut plurimum ſingularem acrimoniam pro cauſa habet, quæ ſtimulo ſuo vim vegetantem vaſculorum adauget, facitque ut extra terminos conſuetos moles eorum excreſcat. Quare in vulneribus & ulceribus ex præſentia luxuriantis carnis concludere ſolemus ſpecificam quamdam cacochymiam in eo corpore eſſe, cancroſam ſcilicet, vel carioſam, aut veneream, aut ſcorbuticam, aut aliam ſimilem: nam ubi talis in corpore acrimonia regnat, ſtatim in ulceribus ferina caro naſcitur. Ectropium autem, recte conſideratum, revera nil aliud eſt, quam caro quædam ferina vel luxurians tunicæ internæ palpebrarum, quippe quæ, cum nullam epidermidem habeat, tanquam nuda & excoriata, ut recens vulnus, conſiderari poteſt, & quæ ab acrimonia in eam translata ſimili modo intumeſcit, ut nuda caro vulnerum facere ſolet. Quare cuncta acria medicamenta non minus quam uſus ſcalpelli tantum abeſt, ut ectropium curent, ut potius exaſperent. In vetulis feminis præcipue ſemper fere rodentem & quaſi carcinomatoſam habet acrimoniam, nec unquam plene ſuperatur; ſatis eſt, ſi malum tolerabile reddi poſſit. Tutia cum ſpiritu vini rectificatiſſimo miſta, & recenti cremore lactis contemperata, commodum unguentum eſt pro ſenibus. Si autem juvenilis ætas cacochymiam ad oculos verſam contraxit, neceſſe eſt ut internis remediis huic inprimis obviam eatur: oculis autem externe ſaturnina unguenta cum fructu applicantur. Sunt tamen, qui ectropium ſine ſingulari tali humorum acrimonia patiuntur, ſcilicet qui hæmorrhoidibus aut aliis inteſtinorum vitiis laborant. Mihi enim videtur interior palpebrarum tunica cum membrana villoſa inteſtinorum ſimilitudinem aliquam habere, quippe utræque epidermide nudæ, vaſculoſiſſimæ & propterea facile tumentes obſervantur, ideoque propter paritatem ſubſtantiæ ſimiles etiam morbos habent.

Quamobrem tale ectropium ſæpe ſolis temperantibus & ſimul ſto-

machicis remediis, concoctionem juvantibus, & hæmorrhoides leniter promoventibus, curandum eſt, illisque non difficulter ſuperatur. Hic ectropii tumor aliquando ſiccus eſt, ſed nonnunquam copiam non modicam muci fundit, muco inteſtinorum fere ſimilem, & a fluxu lemoſo, quem §. 9. deſcripſi, longe diverſum. Qui fluxus mucoſus remedia per epicraſin purgantia requirit, ut diarrhæa lenis, mucoſa, per plures dies continuata, eum oculorum fluxum, qui quodammodo diarrhæa palpebrarum dici poſſet, ad inteſtina materiem ducendo a palpebris avertat. Nam ab epiphora lemoſa hanc, de qua nunc loquor, oculorum humiditatem mucoſam differre, non modo vaſorum, ex quibus funditur, diverſitas, ſed etiam hoc phænomenon probat, quod ab hoc muco poſtremo deſcripto, ex ectropio effluente, palpebræ non, ut a lemis conglutinentur.

§. XVI.

In *palpebris* alia quoque tubercula naſci ſolent, quæ, pro differenti magnitudine & duritie, nunc *hordeola*, nunc *grandines* appellantur & varium malignitatis gradum, varium ergo exitum habent, neque indifferentur tractari debent. *Hordeolum* enim eſt tuberculum magnitudine & figura granum hordei fere emulans, a quo etiam nomen traxit, ut plurimum oblongum & in ſuperiori potius, quam inferiori palpebra obſervatum, licet etiam in inferiori quandoque occurrat. Eſt durum quidem, neque tamen aſperum, ſed multum prurit, & poſtquam aliquot menſibus palpebræ inſedit, inflammatione accedente, ſuppurat, parvumque abſceſſum format, ex quo materia caſei ſimilis, tanquam ex atheromate ſuppurante, exit, qua ſuppuratione finita omne illud tuberculum ſine ullis reliquiis diſparet, priſtinamque palpebræ integritatem ſine cicatrice reſtituit. Sedem ergo habet in illis cavernulis, quæ naturaliter bulbos ciliorum continent, obſtructis a materie lemoſa ibi ſtagnante & condenſata in caſei duritiem. Curatione vix eget, quia nihil malignitatis ineſt, & a natura ſola per inflammationem accedentem facile & perfecte tollitur. Licet tamen ſuppurationem promovere & accelerare, applicatis externe talibus unguen-

guentis, quæ calorem partis augere, neque tamen nimia acritate oculos ipſos irritare & lædere queunt: cui ſcopo in primis rob ſambuci vetus, quod ſcilicet aliquot annorum mora paulo acrius factum eſt, convenit; hoc enim tuberculo mane & veſperi illinitum, emollit & ad ſuppurationem deducit. Maxime eo reſpiciendum eſt, ut, quando ſuppuratur, omnis materia recte & ſufficienter expurgetur. Nam ſi particula materiæ remanet, hæc magis indurata ibi ſixiorem ſedem occupat, & originem novi & moleſti morbi facit, ſcilicet *trichiaſis* vel *inverſionis ciliorum.* Plures obſervationes docuerunt, hanc trichiaſin ſemper ex hordeolo inſufficienter ſuppurato fuiſſe ortam. Vocatur autem trichiaſis, quando unus vel alter pilus ciliorum, qui naturaliter ita arcuatus eſſe debet, ut ſuperficies convexa oculo obvertatur, cuſpis autem externa reſpiciat, nunc ita invertitur, ut cuſpis pili ad interiora reflectatur, illoque corneam & adnatam tunicam contingat, titillet, pruritum ibi & dolorem & eryſipelas producat: cui moleſtiæ nulla alia medela hactenus innotuit, niſi ut pilus ejusmodi inverſus, forcipe aut volſella arreptus, extrahatur, qui tamen ex ſuo bulbo intra menſis ſpatium denuo excreſcens eandem moleſtiam reproducit, eandem extractionis medelam, ut ſæpe repetatur, neceſſariam facit.

Grandinis autem longe alia, quam hordeoli, ratio eſt, etſi ab initio ſimilis videatur eſſe morbus. Grando autem, ſtatim ac apparet, durior eſt & aſpera, neque ita multo poſt oſſeam duritiem acquirit, atque, ſi in ſedem ejus accuratius inquiritur, apparet exoſtoſin eſſe cartilaginis lunulatæ, quam *tarſum* vocant. Naſcitur autem grando in illis præcipue hominibus, quibus etiam aliis in locis morbi oſſium & exoſtoſes fiunt. Neque impune hoc tuberculum acribus eroditur aut læditur; nam ſi ſemel apertum eſt, &, exteriori cuticula ablata, aërem liberum admittit, malignitatem quaſi carioſam acquirit, & ſucceſſive totum oculi tarſum exedens miſerabilem faciem reddit. Qui lue venerea eo usque infecti ſunt, ut narium oſſa & palatum & vo-

mer exedantur, hanc etiam tarſi palpebrarum deſtructionem patiuntur, dum ab initio una vel aliquot parvæ grandines apparent, in quibus roſionis principium ſit, ulcere carioſo ſenſim totam marginem palpebræ exedente.

In leproſis etiam tam fœda cartilaginum tarſi conſumtio ſuccedit. Neque valde infrequens eſt etiam in illa ſcorbutica diſpoſitione, qua oſſa emolliuntur & eroduntur. Medici igitur providentia in grandinibus curandis eo tendere debet, ut quam diutiſſime maneant clauſæ; ab omni igitur irritante & acri medela abſtinebit, ſolisque internis remediis eam malignam cacochymiam, quantum poſſibile eſt, emendare tentabit.

§. XVII.

Palpebra superior ex nervi affectione *paralytica* facta, *ultro delabens*, atque *oculum obtegens*, *viſionemque impediens*, ſine ullo alio vitio externo, dicitur phalangoſis. Homo hoc morbo laborans, ſi illo oculo cernere cupit, digitis elevatam palpebram tenere cogitur. Affectus hic nonnunquam morbos ſoporoſos & apoplexiam præſagit. In hoc morbo *levator palpebræ ſuperioris* paralyſi affectus eſſe creditur. Accipit ille nervos a pari tertio: Mirum ſane, unicum eum ramum affici poſſe, reliquis ſalvis manentibus; qua de re nullus dubitat, qui elevata palpebra viderit oculum quaquaverſum ſe movere.

Curatio difficillima, plerumque niſi per operationem chirurgicam (de qua hic nobis agendum non eſt) perfici poteſt. Crediderim tamen ego, prius eſſe inſiſtendum in indicationibus paralyſi accommodatis. Accedit, quod, auctoritate Clariſſimi Præceptoris mei H. D. Gaubii innixus, auſim proponere pro remedio ſaltem tentando, *oleum tartari rectificatum*, deſtillatione per retortam acquiſitum; penetrantiſſimum ac maxime reſolvens eſſe hoc oleum, omnes norunt, quod primo Clar. Ludovicus cum fauſto eventu adhibuerat; inungitur linimenti forma, vel cum cera malaxatum applicari poteſt loco adfecto. An huic morbo *electricitas?*

§. XVIII.

Lachrymarum vasorum numeroſi morbi ſunt, quorum plurimi efficacem manualem Chirurgi periti opem ſibi expoſcunt, ideoque in hac noſtra tractatione non habent locum, velut *cancer glandulæ lachrymalis* intra orbitam ſitæ, qui ſine totali totius oculi exſtirpatione incurabilis eſt; & *ægylops inflammatorius* & ſuppurans, & inprimis *fiſtula lachrymalis* confirmata, ad quam percurandam *Anelliana* methodus huc usque tutiſſima mihi eſſe videtur. De his igitur nunc dicere attinet. Interim exempla non valde pauca fiſtularum lachrymalium ſponte vel a ſola natura, ſive manuali operatione ſanatarum, ſpem faciunt etiam hic leniorem viam aliquando ingredi licere. Quando igitur fiſtula lachrymalis recens, nec nimium inveterata, neque oſſa hactenus eroſa, neque nimium purulenta, & multo minus ichoroſa materia eſt, quæ effluit; canalis igitur naſalis obſtructus quidem eſt, ſed non deſtructus; tum profuit aliquando lactis vaccini recentis unciam miſcere cum ſpiritus ſalis ammoniaci vinoſi drachmis duabus vel tribus, illamque mixturam mediante plumula in eam narem intrudere, quæ in latere fiſtulæ eſt, ſæpiusque de die reſolventiſſimum hoc, neque tamen acre, remedium ad oſtium internum ductus naſalis applicare, vel etiam eundem liquorem forti attractione quaſi odorando in narem adducere, & ſic per aliquot hebdomadas aut menſes continuare. Simul convenit ſemel aut bis in die parvum cataplasma emolliens & reſolvens externe ſub oculo ad nares adhibere, ut ejus calore & fotu materia obſtruens mobilior & fluxilior reddita ſuæ reſolutioni, a priori medicamine perficiendæ, minus reſiſtat. Proderit ſimul interna dare remedia, quibus tenacitas muci & lemarum, has vias obſtruentium, ſolvi & ſic externæ methodi efficacia augeri queat.

T A N T U M.

THESES.

I.

Anatomiæ ſubtilioris cognitio medicum in praxi certiorem reddit.

II.

Alimentorum digeſtio actuoſitati ventriculi & digeſtioni chemicæ potius, quam ſoli triturationi adſcribenda mihi videtur.

III.

Lac minus coctum eſt, quam ſanguis.

IV.

Triplex merito ad motum Cordis continuandum ſtatuitur cauſa, 1mo ſanguinis influxus ut ſtimulus, 2° contractio muſcularis, 3° nervorum integritas.

V.

Forte ex eo, quod venæ cordis coronariæ in ejus cava aperiantur, rarius cor inflammatione, ulcere, &c. affectum reperitur.

V I.

Quamquam omnium oculi partium utilitas ſit, & ſuum cujusque proprium munus, cæteris tamen præcellere videtur Retina, *quippe quæ primarium viſionis organum eſt.*

V I I.

Naturæ Vires a medico obſervandæ, & ſi ſint ſalutares, imitandæ ſunt.

V I I I.

Juvantia & Nocentia a medico probe attendi merentur, utpote per quæ morbi abſtruſioris natura nonnunquam cognoſci poteſt.

I X.

Tendines ſciſſi nunquam, Muſculi raro ſutura cruenta indigent.

X.

Membrum gangræna vel ſphacelo a cauſa interna affectum non ſtatim amputandum, ſed dato interne & applicato externe cortice peruviano, ut & acido ſalis communis, aliisque patienter exſpectandus naturæ limes.

X I.

In pectoris Paracentheſi operatio potius in parte anteriori quam in laterali & poſtica eſt inſtituenda.

XII.

XII.

Omnes Paronychiæ ſpecies, præſertim ab initio, potius applicato unguento Mercuriali fortiori, quam per ſcalpellum, curandæ ſunt.

XIII.

Ani fiſtula completa, ſive incompleta tutius, jucundius curatur ligatura filo plumbeo facta, quam per inciſionem.

XIV.

In vulneribus ſclopetariis inciſiones ſuadendæ ſunt.

XV.

Judicia circa ſanguinem e vena eductum ut plurimum fallacia & invalida ſunt.

XVI.

Medicamentorum actio a poſteriori potius quam à priori determinanda.

XVII.

Medicamenta per chemiam acquiſita nullatenus contemnenda, cum ſint quandoque potentiſſima.

XVIII.

Medicamenta Roborantia, Adſtringentia utplurima virtutem ſuam mutuare videntur ex terra & principio martiali, quibus conſtant.

XIX.

Venena caute adhibita maximam quandoque in curandis morbis præſtant efficaciam.

XX.

Ex ignorantia Chemiæ haud raro errores a medicis ſub formularum præſcriptione oriri ſolent.

XXI.

Quando natura eſt in vehementi motu & impetu conſtituta & paroxyſmi vigent, nunquam fortiores commotiones aut evacuationes moliendæ ſunt, ſed potius motus ſunt moderandi & ad temperiem reducendi.

XXII.

Convenit interdum motus effrænes morboſos compeſcere, relicta ad tempus eorum cauſa.

XXIII.

Tempeſtive & ſtatim in principio occurrendum eſt morbis, atque materia, quæ in vitio eſt, via quæ eſt breviſſima, evacuari debet.

XXIV.

Trinum eſt Medicinæ clinicæ fundamentum: MORBOS COGNOSCERE, DIGNOTOS JUDICARE, JUDICATOS CURARE.

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS

DE

HYDROPE IN GENERE ET PRAECIPUIS HYDROPIS SPECIEBUS.